

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 04. OCTUBRE - DESEMBRE 2018

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
del montgó

Montgó

INFO trimestral del Parc Natural del Montgó

01

EDITORIAL

02

COL·LABORACIÓ

El Barranc de les Moreres:
La metamorfosi d'una
fondonada. (Antic abocador
de Benimaquia)
Per Lluís Viciano i Ribes

03

**COMUNICACIÓ I
INTERPRETACIÓ**

Campanyes interpretatives.
Informació usuaris BTT.
Fira de fires d'Ondara.

07

**GESTIÓ PER A LA
CONSERVACIÓ**

Evolució del margalló
(*Chamaerops humilis*) mitjançant
l'eliminació de competència
al Cap de Sant Antoni.

08

**MANTENIMENT I
CONSERVACIÓ**

Treballs de manteniment i
conservació que fan possible
un estat adequat de les zones
d'ús públic i dels ecosistemes
del Parc.

09

NOTÍCIES

Primera persona invident al
cim del Montgó.
Eliminació de restes d'un
vehicle al Parc Natural.
Millores a l'Àrea Recreativa
de Cap de Sant Antoni.

La cimera del clima de l'ONU que es va celebrar a París el 2016, coneguda com COP21, va suposar una fita en la història de la lluita contra el canvi climàtic a l'aconseguir per primera vegada que els 195 països reunits admetiren que el problema del canvi climàtic existeix, i que es reconegué que l'augment de la temperatura és responsabilitat de l'home.

Sembla obvi per a molts que el canvi climàtic existeix, però per a molta gent en molts països, és cosa difícil d'entendre i de creure. Des de 1988 l'ONU té un organisme dedicat a valorar i calibrar els possibles efectes del canvi climàtic i les seves causes (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)), de manera que, com es pot observar no és una cosa nova i ja ve de llarg. No obstant això, no ha estat fins a la primera dècada del segle XXI quan realment la població ha començat a acceptar la realitat del canvi climàtic, ja que els seus efectes (climes extrems, efectes meteorològics exacerbats, etc.) s'han fet més presents. Segons l'IPCC l'augment de les temperatures mitjanes produïdes per l'ésser humà han assolit en 2018 entre 0,8-1°C sobre el nivell preindustrial.

Una manera de poder determinar, o no l'existència d'un canvi climàtic en un curt espai de temps, ens la pot donar el seguiment d'organismes vius. Alguns d'aquests organismes es troben en llocs de «frontera», és a dir al límit del seu clima de distribució. Qualsevol canvi en les condicions climatològiques en un curt-mig termini repercutiria sobre aquests organismes, favorable o desfavorablement.

En el cas del Montgó, el nostre parc natural es caracteritza per l'excepcional varietat de flora que posseeix, el que està íntimament relacionat amb els diferents microclimes que una muntanya tan elevada al costat del mar posseeix.

En concret, al Montgó hi viuen dos plantes molt susceptibles davant l'escalfament global, el *buxus sempervirens* o boix i la *saxifraga longifolia* o corona de rei.

La primera, el boix, presenta una població solitària, molt petita que dista 150km de les poblacions més properes situades a la serra de Conca. En el cas de la segona, la corona de rei, aquesta planta apareix en penyals calcaris de difícil accés del Pirineu, serres de Beseit i serres del nord d'Alacant, també es presenta en l'Atles. En el Montgó tan sols disposem d'una menudeta població i al límit del seu òptim climàtic.

Les dos plantes tenen tirada per zones fredes, i el fet que hagen pogut aguantar dos poblacions aïllades en la mateixa zona del Montgó indica que, el punt on es troben presenta característiques climàtiques adequades per a ambdós.

El fet que el clima, a nivell global canvie i que la terra estiga patint un escalfament, pot conduir a la reducció o total desaparició de les poblacions del boix i de la corona de rei en un lloc tan específic com és el Montgó, i l'estudi i seguiment de les poblacions de les dos plantes ens donen dades que poden ajudar-nos a entendre aquest fenomen.

Els Parcs Naturals representen «laboratoris» on poder realitzar aquest tipus d'investigacions i seguiments de manera més adequada ja que posseeixen personal i es troben en millor estat que altres àrees naturals que puguen estar més alterades.

El barranc de les moreres: la metamorfosi d'una fondalada.

Les sorolloses gavines sobrevolaven per última volta un territori el qual tan sols feia uns mesos havia estat el seu paradís particular, les siluetes se cernien contrariades per abandonar i no tornar-hi mai més. El fum de la matèria en combustió, ja no s'enfilaria per les vessants del barranc en un embrionari intent de convertir-se en el principi forjador que en altre temps il·luminava les fosques i xafoformes nits estiuenques de la Marina Alta.

L'anomenat abocador de Benimaquia, després de molts anys d'activitat, va començar pels anys 70 i va allargar-se fins els 90, abandonava per fi i es clausurava. En acabat les excavadores van escampar les escombraries que hi restaven i hi van abocar a sobre una subtil capa de terra que separava la decència d'un infern de vidres, bateries de cotxe, peces de roba, plàstics i un muntó d'objectes de tota mena, que van pertànyer en algun moment de les seues vides als habitants de Dénia. I va ser aleshores per evitar, per si de cas, que alguna pluja ocasional exposara tota la vergonya, que van dur a cap una hidrosembra que fes ferma aquella fina capa de terra i que passats uns quants mesos l'aparició d'unes vigoroses plantetes l'assegurava. Això va ser tot; una escampada de deixalles, una mica de terra a sobre i unes llavorettes.

Però passat el temps, amb la intenció de restaurar l'indret, es va encetar una estreta col·laboració entre l'ajuntament de Dénia i el centre d'interpretació, i hi van organitzar durant uns quants anys el dia de l'arbre, activitat molt profitosa, amb què xiquets de tots els col·legis passaven un bon matí d'esbarjo i conscienciació a la volta que restauraven el malmès territori.

Posteriorment, en la primavera del 2008, l'ajuntament de Dénia hi va dur a terme un projecte de retirada de les deixalles que romanien encara davall de la fina capa de terra. Van treure tota la brutícia que van poder i van tornar a cobrir de nou, aquesta volta sí, amb una bona capa de terra adobada amb compost i una posterior reforestació amb diferents espècies d'arbres i arbustos autòctons, amb òptims resultats.

Durant tot aqueix període – que s'inicia des del mateix moment de la clausura de l'abocador - la brigada de manteniment del parc hi va mamprendre treballs de restauració, treballs lents però constants, a molt llarg termini, que permetien veure el procés i per tant actuar en aquells llocs on es creia que calia. Tota aquesta tasca es va fer amb una variada quantitat d'espècies, no tant sols d'arbres i arbustos com ara carrasques, gal·lers, oms, fleixos, arbocers, lledoners i un llarg etc., sinó també amb exquisida elecció de plantes de distintes categories; endèmiques, rares, vulnerables, com eren *Carduncellus dianius*, *Silene hifacensis*, *Ferula communis*, *Teucrium flavum* i alguna més o el *Ruscus hypophyllum* planta catalogada com a rara amb la qual s'ha obtingut un extraordinari resultat.

Transcorreguts els anys, quan observes tranquil·lament algun xicotet retall de bosc d'aquest indret, sembla més aviat que ha estat la naturalesa que l'ha afaïçonat i no la mà de l'home. Aquesta i cap altra hauria d'haver estat sempre l'única intenció.

Recuperació, reforestació, restauració, conceptes que s'haurien d'harmonitzar íntimament en la seua totalitat, creant-s'hi una càlida i justa simbiosi que es convertisca en l'autèntic fonament del bosc del futur.

Lluís Viciano . Brigada P.N Montgó.

ACTIVITATS I CAMPANYES DE TARDOR

Esta tardor compartim amb la xarxa d'espais naturals una sèrie de campanyes molt interessants.

A l'octubre celebrarem el dia mundial de les Aus amb una neteja i revisió de caixes niu en la qual van poder participar persones de totes les edats. En funció de la forma del niu i, en alguns casos, els ous que hagueren, es podia determinar l'espècie ocupant.

Al novembre intentàrem conscienciar la gent de la necessitat de realitzar un consum «responsable» i evitar generar tants residus, realitzant un taller de menjadors d'aus amb tetra bricks en la Fira d'Ondara del 10 i 11 de novembre, i acostant-nos el següent cap de setmana amb voluntaris a netejar de residus d'un dels més bells paratges del Montgó, la «Cova Tallada».

Com a colofó i tancament de l'any gaudirem amb la celebració del Dia Internacional de les Muntanyes amb la tradicional pujada a la cima de la muntanya més alta més pròxima al mar, el Montgó.

A més d'estes campanyes, també hem intentat aconseguir a la població local a través de visites i activitats guiades d'interpretació per a donar a conèixer tot el treball que es realitza en el parc.

En total ens han acompanyat 54 amics este trimestre.

Esperem poder continuar millorant i donant a conèixer la riquesa del nostre parc Natural

PARTICIPACIÓ EN LA «FIRA DE FIRES» D'ONDARA

Des de fa uns anys, a la població d'Ondara se celebra este esdeveniment que pretén instaurar-se com fira Comarcal, intentant centrar la temàtica cada any en algun aspecte central de la Marina Alta.

Enguany van convidar a participar als 4 Parcs Naturals de la Comarca ja que la temàtica era sobre el Paisatge i aquests 4 Parcs són representatius de la riquesa que comporta aquesta petita àrea geogràfica.

Durant tot el cap de setmana del 10 i 11 de novembre vam poder informar i atendre multitud de persones que es van interessar per les nostres rutes i valors naturals. Una experiència important i molt interessant.

Atenció a grups escolars i visites

Durant este trimestre 251 persones s'han acostat al Centre d'Interpretació del Bosc de Diana per sol·licitar informació i visitar les instal·lacions.

Pel que fa a grups escolars atesos en els nostres programes d'educació i interpretació ambiental, tant visitant el centre com a través de rutes guiades o xarrades i tallers fan un total de 746 estudiants de diferents nivells.

COMUNICACIÓ I INTERPRETACIÓ

INFORMACIÓ A USUARIS DE BICICLETES EN EL PARC NATURAL

L'Equip d'Educació ambiental ha preparat una circular informativa destinada a usuaris de bicicleta per millorar la convivència i tractar de disminuir l'afecció al medi que provoquen estos vehicles quan s'utilitzen de manera inadequada.

L'ús de BICICLETES en el Parc Natural del Montgó:

(Decret 229/2007 Art 45-4)

- Pots anar en bici per pistes carrers i carreteres de tot el Parc.
- NO està permès el trànsit de bicicletes per sendes o camp a través dins del Parc Natural.
- Recorda que la conservació de espècies de flora i fauna en perill, el patrimoni etnològic i el respecte a altres usuaris és responsabilitat de tots.
- L'increment de l'erosió i l'obertura de noves sendes afecta de manera molt negativa al medi ambient.

El uso de BICICLETAS en el Parque Natural del Montgó:

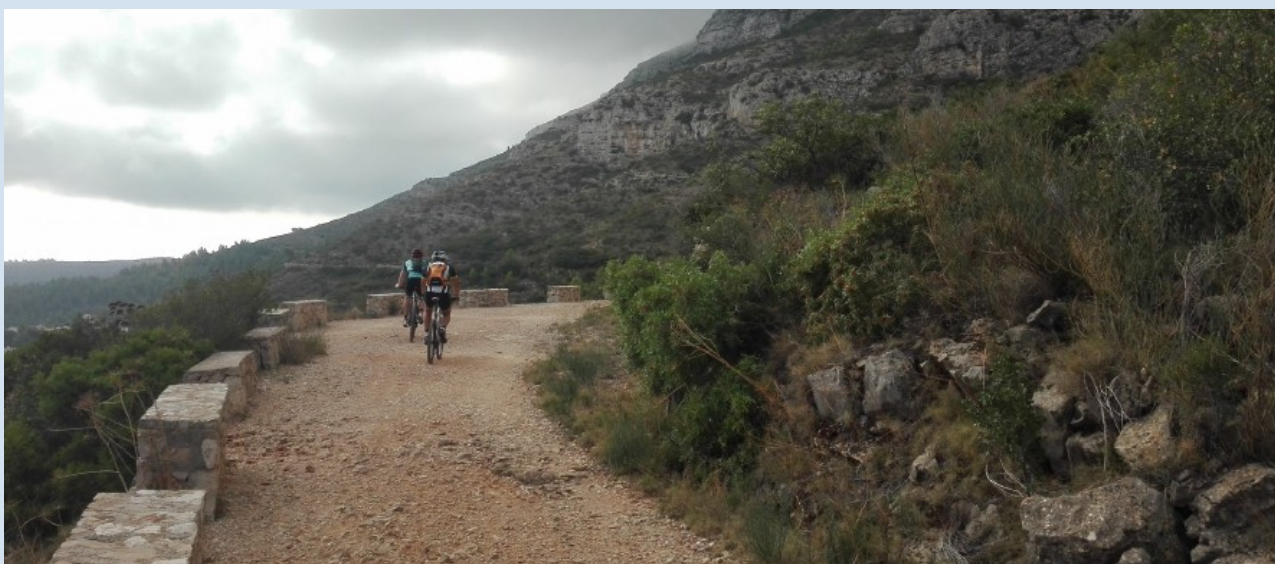
(Decreto 229/2007 Art 45-4)

- Puedes ir en bici por pistas, calles y carreteras de todo el Parque.
- NO está permitido el tránsito de bicicletas por sendas o campo a través dentro del Parque Natural.
- Recuerda que la conservación de especies de flora y fauna en peligro, el patrimonio etnológico y el respeto a otros usuarios es responsabilidad de todos.
- El incremento de la erosión y la apertura de nuevas sendas afecta de manera muy negativa al medio ambiente.

COMUNICACIÓ I INTERPRETACIÓ

Per aconseguir això s'ha publicat un fullet informatiu, que ací reproduïm, on s'explica la normativa, les zones adequades per circular en bici al Montgó, així com una sèrie de consells per minimitzar l'impacte del ciclisme a la muntanya.

La circular serà difosa per xarxes socials, i es repartirà per les botigues i clubs ciclistes de la zona.

QUAN VAGES EN BICICLETA RECORDA:

- ✓ Utilitza pistes, carrers i carreteres autoritzades, sense circular per sendes, camp a través, ni obrint-ne de nous.
- ✓ Evita derrapades i arrastrar la roda perquè deterioraras irreversiblement el sòl. No entres fort en corbes sense visibilitat.
- ✓ Respecta els cartells de prohibit el pas i respecta les propietats privades.
- ✓ Cedeix el pas a altres usuaris de la via, especialment vianants. Avança sempre per l'esquerra reduint la velocitat i guardant com a mínim un metre de distància.
- ✓ Triar si és possible els camins menys utilitzats per vianants.
- ✓ Respecta els animals i plantes, la naturalesa és sa casa.
- ✓ No deixes cap resta de menjar, ni deixalles, Recull si és possible algun residu que trobes.
- ✓ Oblida les presses, recorda sempre que eixim a gaudir del medi no a competir.

CUANDO VAYAS EN BICICLETA RECUERDA:

- ✓ Usar pistas, calles y carreteras autorizadas, sin circular por sendas, campo a través, ni abriendo otros nuevos.
- ✓ Evita derrapes y arrastrar la rueda porque deteriorarás irreversiblemente el suelo. No entres rápido en curvas sin visibilidad.
- ✓ Respeta los carteles de prohibido el paso y respeta las propiedades privadas.
- ✓ Cede el paso a otros usuarios de la vía, especialmente peatones. Adelanta siempre por la izquierda reduciendo la velocidad y guardando por lo menos un metro de distancia.
- ✓ Elige, a ser posible, los caminos menos utilizados por peatones.
- ✓ Respeta a animales y plantas, la naturaleza es su casa.
- ✓ No dejes ningún resto de comida, ni desechos, Recoge si es posible algún residuo que encuentres.
- ✓ Olvida las prisas, recuerda siempre que salimos a disfrutar del medio, no a competir.

Camí de Sant Joan nº1. Finca del Bosc de Diana. C.P.:03700. Dénia. Alacant.

Tel: 966467155 / 679196461

Correu electrònic: parque_montgo@gva.es

web: <http://parquesnaturales.gva.es>

Evolució del margalló (*Chamaerops humilis*) mitjançant l'eliminació de competència en el Cap de Sant Antoni

El Canvi Climàtic produït per les persones, s'ha convertit en un fet durant el segle XXI. La discussió hui en dia no és tant la seua existència o no, sinó el grau dels efectes que es generaran a llarg termini. En un entorn canviant, la capacitat d'adaptació dels ecosistemes i el grau de flexibilitat de les espècies que hi viuen serà el factor decisiu per a la seua supervivència.

Les previsions més alentidores suposen una pujada de la temperatura mitjana en els propers 50 anys de gairebé 1°C, amb episodis de temperatures càlides extremes a l'arc mediterrani.

Això suposa un repte en la Gestió del Medi Natural i hem de trobar estratègies que ens permetin «ajudar» els ecosistemes a resistir aquests canvis

Al Parc Natural del Montgó s'ha iniciat un treball encaminat a valorar l'adaptabilitat del matoll mediterrani costaner enfront de sequeres recurrents i incendis. En concret el treball s'ha centrat en els “margallonars” ubicats a la zona del Cap de Sant Antoni.

Els objectius immediats de l'estudi són, estudiar quines són les millors condicions perquè s'estenga la població de margallons i conèixer quines actuacions silvícoles afavoreixen l'evolució de les poblacions de margalló. Aquestes formacions presenten unes característiques molt adaptatives importants front a incendis i sequeres

El treball es dedica a tres parcel·les contigües (A, B i C) de 10 per 10 metres cadascuna situades a la zona de les Planes (Montgó) i que compten amb diferents característiques físiques i ecològiques (nombre d'espècies, afloraments rocosos ...) en què es realitzarà un seguiment de l'evolució de *Chamaerops humilis* pel que fa a nombre total d'exemplars i grandària.

En dues d'aquestes parcel·les (A i B) s'ha desbrossat lleugerament la vegetació i s'han tallat alguns pins, i la tercera (C) sense tocar per exercir de parcel·la control.

A la parcel·la A l'aflorament de roques és elevat i s'observen un nombre molt menor d'exemplars de margalló que a l'altra parcel·la també desbrossada (B) i no obstant això, en aquesta parcel·la (A), el nombre de pins és més elevat que en la parcel·la (B).

Així doncs, el que es pretén estudiar és l'evolució en el temps de la població de margallons i la vegetació associada a estes tres parcel·les respecte a les característiques esmentades, observar si apareixen nous exemplars i la mida que poden arribar a assolir.

Els treballs han estat coordinats pel Tècnic del Gestió del Parc, el seguiment pel Tècnic-Educador i els mateixos han estat realitzats per la Brigada de Manteniment.

Exemple de tractament forestal a la parcel·la B. Estat previ i posterior al tractament

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Entre les tasques més destacades l'equip de Manteniment en este trimestre estan les següents:

- En el camí de les Colònies i en Benimaquia treballs silvícoles de clareig de pins i de tractament de la vegetació de les voreres de l camí, per tal de millorar la massa forestal. També s'ha fet la poda selectiva i manteniment de les sendes del racó del Bou i del cim per Xàbia, per tal de que els usuaris puguen utilitzar-la amb normalitat.

- Continuen la tasca de eliminació de flora al·lòctona en diferents punts del Parc.

- Una de les tasques diàries és el manteniment dels vivers del parc on es reproduïxen espècies de flora endèmica i amenaçada del Montgó per a restaurar i reforçar les poblacions en la muntanya.

- Treballs d'adequació de la senda de la Cova Tallada per garantir la seguretat dels trams més complicats, També s'han dissimulat bona part dels grafitis que han aparegut en la cova en els últims anys.

- Adequació dels cartells i manteniment de l'Àrea Recreativa.

- Instal·lació d'una nova senyal panoràmica en el mirador del cap de Sant Antoni.

- Col·laboració amb el Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva en la instal·lació d'un niu artificial per atraure a les àguiles pescadores.

- S'han instal·lat cartells de recordatori a usuaris de bicicletes que no està permés utilitzar senders per transitar en bicicleta dens del Parc.

- Treballs de manteniment en el centre de interpretació del Bosc de Diana. Cal destacar la reparació de la teulada que tenia goteres.

- Manteniment de les senyals del parc..

Primera persona invident que corona el Montgó

El passat 3 de novembre, vam tenir la sort de ser convidats per l'Ajuntament de Xàbia a col·laborar juntament amb el Centre Excursionista de Xàbia i el tennista David Ferrer, a la pujada al Montgó per part de la muntanyera de l'ONCE Maite Minaya, una enginyera de muntanyes aficionada a la muntanya que va quedar cega als 34 anys.

Es tracta de la primera invident total que ha aconseguit pujar al cim del Montgó. Maite, va caminar agafada a una barra d'uns tres metres. Davant anava el guia i darrere un altre muntanyer que feia de timó. Tots dos li indicaven si hi havia pedres o acusats desnivells. David Ferrer es va involucrar com el que més i va guiar durant una bona estona a la muntanyera.

Eliminació de antigues restes d'un vehicle

El Montgó s'ha desfet d'un residu que portava anys oxidant en ple parc natural. Es tracta d'un vell cotxe abandonat de l'època en què el Camí de la Colònia estava obert al trànsit.

Els bombers del parc comarcal de Dénia i la brigada del Parc han procedit al desballestament i retirada del vehicle.

Aquesta actuació es va iniciar a instància del Cap de Comarca dels Agents Mediambientals i la Direcció del Centre va considerar oportú sol·licitar la col·laboració dels bombers.

Estan previstes altres possibles actuacions similars en el futur, per eliminar altres vehicles accidentats i oblidats des de fa dècades en algun altre punt del Parc

Millores en l'Àrea Recreativa del Cap de Sant Antoni

Aquest trimestre la Brigada de Senda Verda de la Conselleria de Medi Ambient ha realitzat una sèrie de millores i adequacions l'Àrea Recreativa.

S'han restaurat passarel·les i taules en mal estat, s'han millorat els separadors de la zona del Pàrquing, i s'ha desplaçat una barrera per evitar (Com venia succeint últimament) que alguns vehicles aparquessin en llocs no designats per a això, en ocasions entorpint el pas de possibles vehicles d'emergència

...i molt més:

Continuem obrint aquestes pàgines a qualsevol que vullga aportar la seua “pedra” i entre tots fer “marge”, de manera que puguen fer-nos arribar fotos, articles, col·laboracions... en definitiva, que este butlletí siga un lloc d'encontre entre el personal que treballa en el Parc i els visitants, propietaris, veïns...etc.

Per fer-nos arribar el que vos agradaria que publicarem en aquestes pàgines trimestrals, ho podeu enviar per correu electrònic a l'adreça electrònica de: parque_montgo@gva.es.

I si voleu participar de les nostres activitats organitzades, i conèixer un poc més el “vell Montgó”, visiteu la nostra pàgina web:

<http://www.parquesnaturales.gva.es/ca/web/pn-el-montgo>

Redacció: Equip Tècnic de la Unitat de Gestió del Parc Natural del Montgó i de la Marjal de Pego-Oliva

Generalitat Valenciana

Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural

Camí de Sant Joan nº1. Finca del Bosc de Diana.

C.P.:03700. Dénia. Alicante.

Telf.: 966 467 155 / 679 196 461 / 679 195 227

e-mail: parque_montgo@gva.es / parque_pegooliva@gva.es

web: <http://parquesnaturales.gva.es>

**GENERALITAT
VALENCIANA**

parc natural
del montgó

